

Ordböcker och automatisk språkkontroll

Nina Pilke

Institutionen för nordiska språk

Vasa universitet

Artikkelissa verrataan automaattisen kielentarkastuksen (Svefix) aputoimintoja painettujen (Svensk ordbok, Stora svensk-finska ordboken, Stora finsk-svenska ordboken) ja sähköisen sanakirjan antamaan informaatioon (Lexin). Artikkelin taustalla on laajempi ruotsin kielen automaattista kielentarkastusta koskeva tutkimushanke. Tässä artikkelissa tarkastelun kohteena on yhteensä kuusi tapausta, jotka ovat olleet ongelmallisia tutkimukseen osallistuneille opiskelijoille. Opiskelijat ovat toisaalta työstäneet yhden A4-sivun mittaista testitekstiä, toisaalta omia noin 20 sivun mittaisia tutkielmäkäsikirjoituksiaan. Tutkimus osoittaa, että eri apuvälineet täydentävät toisiaan eikä voida olettaa, että vain yhtä käyttämällä päästään optimaaliseen lopputulokseen. Tuloksena on myös, että tarkasteltavana olevaa ohjelmaa, Svefixiä, voi vielä kehittää ja täydentää tiettyjen aputoimintojen osalta.

Nyckelord: automatisk språkkontroll, funktion, detektion, ordbok

1 Inledning

I min artikel diskuterar jag på vilket sätt funktioner i elektroniska ordböcker och informationen i vanliga tryckta ordböcker eventuellt kunde stöda de funktioner som finns i automatisk språkkontroll. Jag tänker här både på sådant som konkret kunde tas in i ett kontrollprogram och på hur olika hjälpmedel kunde samspela med varandra när den automatiska kontrollen inte ensam ser ut att kunna hjälpa skribenten. Artikeln hör ihop med ett forskningsprojekt som sätter funktionerna i språkkontrollprogrammet *Svefix* i fokus med tanke på andraspråksinlärare på universitetsnivå (se Pilke 2007, 2006, 2005, 2003). I min artikel tar jag upp några fall som har visat sig vara problematiska för mina informanter när de har haft som uppgift dels att bearbeta en testtext på en A4 sida, dels när de har bearbetat sina egna avhandlingsmanuskript på ca 20 sidor med hjälp av datorn.

Informanterna i min studie är studerande vid Institutionen för nordiska språk vid Vasa universitet. Som huvudämne har de antingen svenska eller modersmålet svenska. I min artikel ser jag på de finskspråkiga studerandenas agerande då jag jämför *Svefix* detektorer med dels den information som finns i nätordboken *Lexin*, dels den information som finns i de tryckta versionerna av *Stora svensk-finska ordboken* (SSF), *Stora finsk-*

svenska ordboken (SuRu) och *Svensk ordbok* (SOB). Jag googlar även litet vid behov. *Lexin* är ett nätbaserat lexikon som man kan hitta på *Språkrådets* (f.d. Svenska språknämnden) sidor. *Språkrådet* är Sveriges officiella språkvårdsorgan och en del av språkmyndigheten Institutet för språk och folkminnen. *Lexin* sägs vara en kombination av lexikon och ordböcker som har tagits fram av *Myndigheten för skolutveckling* för användning i invandrarundervisningen. För närvarande omfattar *Lexin* cirka 30 000 ord och finns på tretton olika språk, bland dessa språkparet finska-svenska.

2 Testtext

Den kortare texten som studerandena har fått bearbeta på skärmen är en text som berättar att det svenska kungaparet kommer att besöka Vasa hösten 2006 i samband med stadens 400-årsjubileum. Jag har utarbetat texten utgående från ett antal autentiska tidningstexter som publicerades i *Vasabladet* hösten 2005. I texten finns sammanlagt 44 ställen som uppmärksammas på något sätt av *Svefix*.

I min undersökning klassificerar jag kontrollprogrammets detektioner i korrekta detektioner och bristfälliga detektioner (jfr Karlsson 2004: 23–29). Majoriteten (37 av 44) av de detektioner som *Svefix* ger under testet är korrekta. I samband med de korrekta detektionerna ger *Svefix*

- a) 8 gånger studerandena flera korrekta ändringsalternativ att välja emellan,
- b) 24 gånger ger programmet endast ett korrigeringsförslag och
- c) 5 gånger markeras ett textställe utan att något direkt förslag till rättelse ges.

Som bristfälliga detektioner har jag kategoriserat de 7 fall av de totalt 44 som

- a) innebär korrekt detektion men felaktiga förslag och
- b) ger falska alarm i den aktuella kontexten.

I min artikel kommer jag att diskutera exempelfall under punkt c) i fråga om de korrekta detektionerna och punkt a) i fråga om de bristfälliga detektionerna.

Materialinsamlingen har skett under vecka 46 hösten 2005. De sju studerandena, sex med finska som modersmål och en med svenska som modersmål, har kommit en och en till mitt arbetsrum och fått arbeta med texten på min dator. Testsituationen som har

inspelats på video och ljudband samt med hjälp av programmet *Inputlog* inleddes med en genomgång av projektets mål och några allmänna anvisningar gällande *Svefix* (t.ex. vilka alternativ som finns och hur man väljer bland dem). Studerandena fick också veta att den text som de jobbar med är en tidningstext publicerad i Finland. De varken gavs möjlighet att använda eller nekades tillgången till andra källor än *Svefix* under testet. Ingen av studerandena öppnade t.ex. internet eller ville låna mina ordböcker under testet. Några ställde dock frågan om *Svefix* innehåller en ordbok, se t.ex. exempel 3 nedan (2.1). Några gånger vände de sig även till mig och bad om hjälp som jag inte gav dem utan uppmanade dem att lösa problemet självständigt.

2.1 Korrekta detektioner

Av de 37 korrekta detektionerna har jag valt att presentera två som varit något problematiska för mina informanter. Det ena fallet är verbet *skötes* och det andra är pronomenet *dom*. Båda fallen detekteras av *Svefix* genom ett påpekande, inga direkta ändringsförslag ges:

Kontext	Säkerheten skötes i huvudsak av kungaparets egna livvakter.
Detektion	Skötes
Svefix dialogruta	Beakta ordformen skötes . I vanlig text kan den kännas ålderdomlig eller främmande.

Kontext	Nu får hon och stadens ledning setta sig ner och börja planera programmet för dom nogrann.
Detektion	Dom
Svefix dialogruta	Beakta ordformen dom . Den kan ge ett talspråkligt eller vardagligt intryck i skriven text.

I samband med båda detektionerna har man möjlighet att öppna en hjälptext som för *skötes* ser ut som följer:

Ålderdomligt ord

Grammatikkontrollen ger tre olika kommentarer som berör ordanvändning, Byråkratiskt ord, Talspråkligt ord och Ålderdomligt ord. Om man inte önskar stilkommentarer kan man välja t.ex. inställningsalternativet 'Grammatik, finlandismer, teckenanvändning'.

Språket lever lite som vitmossan: Nya gröna ord växer fram och gamla mister sin livskraft, multnar och dör. De ord som finns mellan toppen och botten utvecklas och får nya innebörder.

Många av de ålderdomliga orden är adverb: "allomstädes", "allenast", "storliga", "särila", "tillförne". Det finns en grupp ordformer som lever kvar parallellt med nyare varianter: "demokratien" och "européen", "bliva" och "taga". Vissa av de ålderdomliga orden är former som håller på att dö ut, till exempel konjunktiver som "gånge", "signe" och "vuxe".

Dom får en hjälptext som ger information om talspråkliga ord:

Talspråkligt ord

Grammatikkontrollen ger tre olika kommentarer som berör ordanvändning, Byråkratiskt ord, Talspråkligt ord och Ålderdomligt ord. Om man inte önskar stilkommentarer kan man välja t.ex. inställningsalternativet 'Grammatik, finlandismer, teckenanvändning'.

Många ord lever i spänningen mellan tal och skrift. De har blivit allmänna i talspråket men godkänns ännu inte i skrift (och blir inte nödvändigtvis godkända heller). Bland dem finns pronomen som "mej", "eran" och "dom" och många utrop: "Hörru!", "Tusan!", "Jösses!".

Det finns också talspråkliga former av vanliga ord: "nånstans" och "stan" för "någonstans" och "staden". Vissa substantiv och verb har också parallella talspråksformer som "redaktörn" - "redaktören", "direktörn" - "direktören", "dratt" - "dragit" och "tatt" - "tagit".

Det är förstås inte förbjudet att skriva talspråkliga ord, men precis som för de ålderdomliga orden är risken stor att läsaren koncentrerar sig på orden eller ordformerna i stället för på innehållet i texten.

Ord och ordformer som inte är så vanliga längre känns ofta främmande och gammaldags. På samma sätt som de talspråkliga orden kan de lätt få läsaren att koncentrera sig på ordformerna i stället för på innehållet i texten.

Ordet *dom* nämns explicit i hjälptexten som ett ord som ännu inte godkänns i skrift medan *skötes* inte kan hittas i hjälptexten. Inom ramen för mitt projekt har det kommit fram att studerandena mycket sällan läser de längre hjälptexterna. Istället nöjer de sig med den information som finns i den kortare dialogrutan som öppnas automatiskt på skärmen under kontrollen. Likaså indikerar resultaten åtminstone på någon nivå att andraspråksinlärares texter tenderar att innehålla flera fel om skribenterna producerar ord och tecken själva när de bearbetar sina texter med hjälp av de funktioner som finns i språkkontrollen. Fem av mina finskspråkiga informanter har låtit bli att ändra *skötes* och två *dom* till *sköts* respektive *dem*. I exempel 1 försöker studeranden böja verbet *sköta* men eftersom hon inte tycks hitta de rätta formerna låter hon bli att ändra. I exempel 2 resonerar studeranden sig fram till att temat (kungaparet) gör kontexten ålderdomlig vilket gör att den ålderdomliga böjningen kan motiveras.

- (1) jaha, men vad skulle det då bli istället om man skulle ändra det, ah, sköt, voi, voi, nu börjar igen dom verbena, skö, voi, voi, skötes, sköts, nja (xxx) hö, sköta, skö, nä, det får nog vara så där

- (2) säkerheten skötes i huvudsak av kungaparets egna livvakter, nå, kan vi använda det här, det är ju kungaparet, kanske vi kan använda lite ålderdomlig, ålderdomlig språk

När man skriver in *skötes* i *Lexin* får man fram informationen att ordet inte finns i lexikonet. Samtidigt öppnas en lista över fyra möjliga liknande ord: *sköte*, *sköten*, *sköter*, *skötet*. Genom att välja ett ord åt gången får man betydelsen för såväl *sköte*, *skötet*, *sköten* som för *sköter*, *skötte*, *skött*, *sköt*, *sköta* med en finsk översättning. I SSF och *Svensk ordbok* finns *skötes* inte som eget uppslagsord men man hittar förstås verbet *sköta* med böjningen *-te*, *-t*. I SuRu ger man verbet *hoitaa* ekvivalenten *sköta* med böjningen *-te* i preteritum. En sökning via Google ger 12 100 träffar för *skötes* mot 1 670 000 för *sköts* (där en stor del hänför sig till *skjuta*). Enligt min bedömning kunde *Svefix* uppmärksamma en finskspråkig användare på att *skötes* är en ålderdomlig form samt ge hela den sedvanliga böjningen.

I exempel 3 funderar studeranden på tidningen som forum i jämförelse med vetenskapliga undersökningar och kommer fram till att en dagstidning är en vardaglig kontext. Frågan har diskuterats inom språkvården både i Finland och i Sverige och man är enig om att normalformen i t.ex. tidningstext och annan sakprosa alltid är *dem* medan *dom* fungerar främst som talspråksmarkör t.ex. vid återgivning av repliker (Reuter 1996; Språkriktighetsboken 2005). Även den längre hjälptexten i *Svefix* ger klara regler i fråga om användningen av *dom* i skrift.

- (3) S: nu får hon och stadens ledning sätta sig ner och börja planera programmet för dom noggrann, det första skulle jag säga, inte noggrann, än de, beakta ordformen dom, den kan ge ett talspråkligt eller vardagligt intryck i skriven text, men det här är ju en tidning, men den föreslår ju ingenting, den bara säger
L: Mm
S: borde jag beakta det här då
L: mm, mm
S: jag skulle nog kanske då själv
L: Mm
S: föreslå någonting
L: mm, då kan du gå in i texten och ändra om du vill, eller sen kan du bara fortsätta om du tycker att det är helt o k att säga i den där texten så där
S: jag tror att det är helt okej för det är ju
L: Mm
S: en slags tidning, inte någon
L: Mm
S: vetenskaplig undersökning
L: Mm

S: eller något sådant
 L: Mm
 S: Så

Lexin ger *dom* tre funktioner: bestämd artikel, pronomen och substantiv. Formen förekommer inom parentes i samband med *de*. I SSF presenteras *dom* bland uppslagsorden som substantiv i tre olika betydelser och *dom* hittar man under *de* som vardaglig form. Även i SuRu finns *dom* efter *de* med markeringen talspråklig. *Svensk ordbok* ger även pronomenet *dom* som eget uppslagsord med betydelsen *de* samt markeringen vardaglig vid sidan av substantivet *dom* som får fyra olika betydelser.

2.2 Bristfälliga detektioner

Av de bristfälliga detektionerna lyfter jag likaså upp två fall i detta sammanhang. Fallen *jubilen* och *kräf-tskiva* har varit problematiska för sex respektive tre studerande.

Kontext	Projektledare Christina Knookala säger att detta är verkligen guldkanten på jubilen.
Detektion	Jubilen
Svefix dialogruta	Jublet

Ingen av de sex finskspråkiga har klarat av att korrigera *jubilen* till *jubileet*. Istället har fyra låtit bli att ändra, en har valt det föreslagna ordet *jublén* och en har skrivit in ordet *jubileum*. *Lexin* påpekar att ordet *jubilen* inte finns i lexikonet och ber skribenten välja bland 8 möjliga liknande ord: *bilen*, *julen*, *juicen*, *jublet*, *juvelen*, *jubileer*, *jubileet*, *jubileum* bland vilka man för den aktuella kontexten hittar både det felaktiga ordet *jublet* och det rätta ordet *jubileet* som näst sista alternativ. Den förklaring och de översättningsalternativ som ges för *jublén* ”uttryck för stor glädje” respektive *riemu*; *riemuhuuto* torde ha garanterat att detta ord inte hade valts. Å andra sidan får de tre sista möjligheterna på listan förklaringen *minnesfest* och översättningen *juhla* vilket borde ha kunnat leda till att detta ord dvs. *jubileet* hade valts. I SSF hittar man uppslagsordet *jubilar* och därunder även *jubileum* med böjning och finsk motsvarighet *juhla*, *riemu-juhla*. SOB ger både *jubilar* och *jubileum* som egna uppslagsord med böjning och exempelmeningar där formen *jubileet* förekommer en gång. I SuRu kan man hitta *jubileum* med böjning som tredje motsvarighet till *juhla*.

Kontext	Eventuellt kan det bli en kräf- tskiva men högst sannolikt går de inte i bastu.
Detektion	kräf-/tskiva
Svefix dialogruta	kräft- kräl- kräk- kräm- kräv- (no spelling suggestions) Kontrollera om du inlett en mening med en liten begynnelsebokstav. Tskiva men högst sannolikt går de inte i bastu.

Vid ordet *kräf-tskiva* har tre informanter ändrat rätt i texten utan att ha förstått innebörden hos ordet medan en har låtit bli att ändra, en har kvar ett extra *-t* på andra raden och en har efter ett långt resonerande kommit fram till det något underliga slutresultatet *Med andra ord kul*. Den enklaste lösningen hade varit att ta bort bindestrecket då raden är kortare än raderna i texten i genomsnitt. När man skriver *kräf-tskiva* i *Lexin* får man veta att ordet inte finns i lexikonet och att det närmaste ordet är *kräftskiva*. *Lexin* ger ordet förklaringen ”fest där man äter kokta kräftor”, den finska översättningen *rapujuhlat* och visar hur man avstavar (kräft/skiva) mellan ordleden. SOB ger definitionen ”fest i augusti vid vilken man äter kräftor och nästan alltid dricker sprit; ofta med färgglada papperslampor, lustiga hattar m.m.” SSF ger under uppslagsordet *kräft/skal* sammansättningen i formen *-skiva* och information om att ordet är vardagligt och ber en att se under *kräftkalas* där man hittar *rapujuhlat*, *-kestit*. *Nationalencyklopedins ordbok* (1996) tar dock upp endast ordet *kräftskiva* utan några bruklighetsbeteckningar vilket gör att ordet kan anses vara gångbart i alla stilarter. Google ger 155 000 träffar för *kräftskiva* och 14 200 träffar för *kräftkalas*. Den tryckta versionen av SuRu kan inte antas hjälpa en som inte vet vad man borde söka på finska.

3 Avhandlingsmanuskript

Utöver testtexten har studerandena bearbetat sina avhandlingsmanuskript (kandidatavhandling) med hjälp av *Svefix*. Den delstudie är genomförd så att studerandena har kommit med sina texter till mitt arbetsrum och var och en har fått arbeta med sin text självständigt under så lång tid som de har velat. Manuskripten har sparats både före och efter bearbetningen. Inom ramen för hela projektet studerar jag om studerandena har

gjort ändringar i sina texter utgående från det som programmet detekterar. I min artikel koncentrerar jag mig dock på endast två fall i två studerandes texter (1/stud.).

Studerande 1

Den ena studeranden med modersmålet finska, S1, har bearbetat ett manuskript på 4226 ord. I den bearbetade versionen finns 46 olika ändringar som studeranden kan förväntas ha gjort utgående från *Svefix* detektioner. Sammanlagt 18 detektioner som borde ha bearbetats har hon ignorerat.

Studeranden använder i sin text ordet *svarade* när hon menar sina informanter (fi *vastaajat*). När skribenten har ordet *svarade* kombinerat med den bestämda artikeln *de* och/eller efterföljd av ett verb, t.ex. *majoriteten av de svarade hittar ger Svefix* kommentarerna

Kontrollera ordet "de". Om pronomenet de står efter en preposition bör det ha formen "dem" samt

Kontrollera ordformerna "svarade" och "är". Det verkar som om satsen skulle ha för många finita verb.

Första kommentaren har lett till att skribenten har sammanlagt fyra gånger ändrat *de svarade* till *dem svarade* (t.ex. *Av dem svarade var 33 kvinnor*) vilket orsakar ett nytt fel i texten. Senare i texten har hon dock *de svarade* kvar. Den andra kommentaren om för många finita verb tycks studeranden däremot ha konsekvent ignorerat. Även om kommentaren i och för sig berör verbanvändning kunde den i bästa fall ha lett till att skribenten skulle ha kontrollerat hur man uttrycker nomina agentis i svenskan.

Felet kan antas hänga ihop med det faktum att man i SuRu och andra finsk-svenska ordböcker hittar ordet *svarande* under sökordet *vastaaja*. Detta ord (obs! med *-n-*) kan som SuRu, SSF och *Lexin* påpekar användas endast i en juridisk kontext (jur./oik) i betydelsen "person som blivit ställd inför domstol". I SuRu finns det under sökordet *vastaaja* en hänvisning till översättningsmodeller som finns i början av ordboken. Dessa modeller instruerar skribenten om att då ett verbalsubstantiv som anger den handlande i finskan bildas med ändelserna *-ja/-jä* använder man i svenskan andra konstruktioner. I

den aktuella kontexten kunde man t.ex. använda en relativ bisats: *de som svarade*. (Jfr SuRu.)

Inmatning av *svarade* i *Lexin* ger verbet *svara* som resultat och *vastaaaja* ger endast *svarande* som resultat. SuRu ger även *svarare* som översättningsekvivalent. I detta fall väcker alla källor således skribentens uppmärksamhet men endast i SuRu har man genom översättningsmodellerna tillgång till sådana uttryck som kan användas i den aktuella kontexten. Ordet *informant* som jag som lärare rekommenderar finns både i SOB och i SSF men det är omöjligt att hitta om man inte vet vad man borde söka.

Studering 2

Den andra finskspråkiga studeranden har bearbetat ett manuskript på 7566 ord. I den bearbetade versionen finns det 72 olika ändringar som studeranden kan förväntas ha gjort utgående från *Svefix* detektioner. Sammanlagt 22 olika detektioner som borde ha åtgärdats har hon inte bearbetat.

När S2 använder ordet *uppmärker* i sin text ger *Svefix* inga närmare kommentarer eller ändringsförslag utan nöjer sig med att påpeka ett eventuellt fel genom *no spelling suggestions* i dialogrutan. Studeranden har inte gjort ändringar i sin text. När man skriver in *uppmärka* i *Lexin* får man fram informationen att ordet inte finns i lexikonet. Om man söker omvänt på *huomata* får man fram sex olika verb på svenska med finsk översättning och exempelmeningar på båda språken: *märka*, *observera*, *registrera*, *slå*, *uppmärksamma* och *upptäcka*.

En sökning i SSF på *uppmärk~* resulterar i *uppmärksam*, *uppmärksamhet* och *uppmärksamma* vilka alla tre finns i samma spalt på samma sida. Verbet får betydelserna "observera", "visa artighet mot" och "påpeka". I SOB hittar man *uppmärksam*, *uppmärksamhet*, *uppmärksamhetsfält*, *uppmärksamma* och *uppmärksammas* som egna sökord. Verbet får betydelserna "inrikta uppmärksamhet mot", "lägga märke till/observera" och "få att inrikta sin uppmärksamhet mot". I SuRu ges *huomata* 14 olika ekvivalenter under första betydelseindelningen. *Uppmärksamma* finns inte bland dessa men kan

hittas i den näst sista exempelmeningen som particip: ”pojken tyckte att han inte blev tillräckligt uppmärksam”.

Med tanke på den information som finns i de källor som används i min studie är SSF den mest tillgängliga med endast tre alternativ av vilka bara verbet kan användas i kontexten. *Lexin* är mera läsarvänlig i sitt sätt att presentera verben medan SuRu är den mest informationsrika källan med tanke på olika ekvivalenter.

4 Slutord

I denna artikel har jag diskuterat automatisk språkkontroll och ordböcker. Jag har sett på programmet *Svefix* i jämförelse med en nätdobok (*Lexin*), en enspråkig ordbok (*Svensk ordbok*), och två tvåspråkiga ordböcker (*Stora svensk-finska ordboken*, *Stora finsk-svenska ordboken*). Allmänt taget utgår jag från att den automatiska kontrollen eventuellt kunde kompletteras med sådana funktioner som finns i andra hjälpmedel. I min studie tar jag upp sex sådana fall som inom ett större forskningsprojekt har visat sig vara problematiska för en grupp universitetsstuderande med finska som modersmål.

Tablå 1. Den bästa hjälpfunktionen.

	skötes	dom	jubilen	kräfskiva	svarade	uppmärker
Svefix		x				
Lexin	(x)		x	x		
SSF	(x)					x
SuRu					x	
SOB	(x)	x				
Google	x					

Halvfet stil = möjlig tilläggsfunktion i Svefix.

Tablå 1 sammanfattar de hjälpfunktioner som de sex olika källorna kommer med i samband med de sex för mina informanter problematiska fallen. För fallet *skötes* kan man säga att Google kanske är den bästa källan om man vill avgöra vilkendera formen *skötes* eller *sköts* som är mera vanlig även om en stor del av träffarna i *Google* gäller verbet *skjuta*. Med tanke på hur *Svefix* kunde förbättras är den information som *Lexin*, SSF och SOB ger ifråga om böjning viktig. Pronomenet *dom* diskuteras i själva verket

tillräckligt i den hjälptext som ingår i *Svefix* men problemet är att användarna sällan läser dessa texter. Därför borde en rekommendation i stil med det som finns i SOB placeras i dialogrutan. Fallet *jubilen* behandlas informationsrikast i *Lexin* där man också kan hitta vad *jublen* som *Svefix* felaktigt föreslår har för betydelse. *Svefix* kunde kompletteras med några nya ändringsförslag i stil med det som finns i *Lexin*. Likaså hittar man i *Lexin kräf-tskiva* med förklaring och finsk motsvarighet samt en markering av ordleden. Också SSF ger ordleden men behandlar ordet *kräftskiva* som vardagligt i jämförelse med *kräftkalas* vilket inte bekräftas av *Nationalencyklopedins ordbok*.

Fallet *svarade* löses bäst med hjälp av de exempelmeningar som finns i början av SuRu. Denna funktion kan inte som sådan tänkas vara möjlig i *Svefix*. I både *Lexin* och SuRu saknas ordet *informant* bland uppslagsorden. Fallet *uppmärker* behandlas lättillgängligt i SSF där det finns endast tre uppslagsord med början *uppmärk~*. *Svefix* kunde kompletteras med ändringsförslaget *uppmärksamma*.

Med tanke på fortsatt forskning erbjuder ordböcker i olika format – tryckta, CD- och nätversioner – en mångfald av möjligheter. CD-versionen av SuRu (2003) t.ex. ser ut att kunna hjälpa skribenten i samband med flera av de diskuterade fallen då man kan söka även på svenska och då materialet har uppdaterats.

Min pilotartade undersökning visar klart att funktionerna i *Svefix* ännu kan förbättras speciellt med tanke på färdiga ändringsförslag (både ett och flera möjliga), verbböjning och ordled. Undersökningen visar också mycket klart att man alltid bör ha tillgång till flera källor när man bearbetar en text på skärmen och använder automatisk språkkontroll. Endast en källa klarar sällan av språkets mångfald.

Litteratur

- Karlsson, O. (2004). *Skrivstöd för andraspråksskribenter – användaranpassning av språkkontrollen Granska för andraspråkssvenskar som skriver i arbetet*. [online, citerat 1.5.2006]. Tillgänglig: <http://www.csc.kth.se/tcs/projects/xcheck/rapporter/olakarls04.pdf>.
- Lexin*. Ett lexikon för invandrarundervisning. Språkrådet. Tillgänglig: <http://lexin2.nada.kth.se/svefin.html>.
- Nationalencyklopedins ordbok* (1996). Göteborg: Språkdata.

- Pilke, N. (2003). Datoriserad språkhjälp – möjligheter och begränsningar. I: *Fackspråk och översättningsteori. VAKKI symposium, 8–9.2.2003*, 252–262. Red. M. Koskela & N. Pilke. Publikationer av Forskargruppen för översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet vid Vasa universitet 29. Vasa.
- Pilke, N. (2005). Språkverktyg för blivande språkexperter. I: *Svenskan i Finland* 8, 205–219. Red. K. Nikula, H. Lönnröth, K. Alanen & C.-E. Johansson. Nordica Tampere A5. Tammerfors.
- Pilke, N. (2006). Språkkontroll – om fördelar och nackdelar. I: *Fackspråk och översättningsteori, VAKKI symposium XXI. Vasa 11.–12.2.2006*, 252–262. Red. E. Lehtinen & N. Niemelä. Publikationer av Forskargruppen för översättningsteori, fackspråk och flerspråkighet vid Vasa universitet 33. Vasa.
- Pilke, N. (2007). Kontroll över kontroll. Funktionerna i ett språkkontrollprogram för svenskan med tanke på andraspråksinlärning på universitetsnivå. Manuskript.
- Reuter, M. (1996). *Reuters rutor 2. Svar på frågor om svenska i allmänhet och finlandssvenska i synnerhet*. Esbo: Schildts Förlag Ab.
- Språkkriktighetsboken* (2005). Svenska språknämnden. Stockholm: Norstedts Akademiska.
- Stora finsk-svenska ordboken* (1997). Red. B. Romppanen, N. Martola, I. Cantell & M.-P. Sundström. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus.
- Stora svensk-finska ordboken* (1984). Red. G. Karlsson, B. Löflund, U. Ekblom, M. Kurtén & L. Westerlund. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.
- Suuri suomi-ruotsi-cd-rom-sanakirja* (2003). Red. I. Cantell, N. Martola, B. Romppanen, M.-P. Sundström, A. Sarantola & T. Sarantola. WSOY, Timehouse.
- Svensk ordbok* (1990). Göteborg: Språkdata & Esselte Ordbok AB.